

hočemo pridobiti, to gotovo ne bo s silo in tudi za dobro ne sme se delati kakor s tako strastjo, ampak mirno, preiščeno, vztrajno, potrpežljivo in tako smemo upati, da bode s takim postopanjem blagoslov božji. Če nas udarijo na eno lice, ponudimo tudi drugo lice, kajti bolje je prenašati kakor pa se razžalostiti ali pa dati nazaj, kakor dajo in merijo oni nam“.

To so krasne besede, ko delajo največjo čast kardinalu. Tacih besed še nismo čuli na Kranjskem in tako, kakor svetuje kardinal, tudi doslej še nobena stranka v deželi ni postopala ne narodna pa tudi ne katoliška. Pri prihodnjih volitvah bomo videli, koliko so zalegle besede kardinala pri tistih, katerim so bile namenjene, pri teh volitvah se pokaže, koliko se v katoliški stranki uvažujejo kardinalovi sveti. To se seveda ne pokaže v listih, ampak na shodih in na prižnicah.

Mi bi prav iz srca želeli, da bi se zlasti prečastita duhovščina ravnala po tem nasvetu, saj bi s tem moralno prisilila svoje nasprotnike, da se tudi tako ravnajo. Tako bi valovje volilnega boja, naj že bode njega izid kakoršenkoli, ne pluskal čez meje dopustnosti in bi bilo mogoče, da tisti, ki bodo stali ob volitvah drug proti drugemu v boju, se po končanih volitvah lahko sežejo v roke, in se kot prijatelji zbero zopet v jednom klubu.

Afera Stadler.

Veliko senzacijo je obudilo te dni pismo, ki ga je pisal ravnatelj cesarske kabinetne pisarne Schiessl sarajevskemu nadškofu Stadlerju. V pismu se izreka Stadlerju očitna graja, ker je na zaključnem banketu ob priliki zagrebškega katoliškega shoda izrazil željo, da se Bosna in Hercegovina čim preje združita s Hrvatsko. Nadškof da se je dotaknil s tem političnega vprašanja, ki leži izven poklica njegovega nadškofovstva ter spada v delokrog gotovih posvetnih faktorjev in zlasti še v suverenske pravice cesarjeve. Madžarsko in nemško časopisje je izvajalo iz te graje zaključke, ki nimajo z jasnim in pravim pomenom afere nobenega opravka.

Pomisliti je treba, da je nadškof dr. Stadler najvišji cerkveni dostojanstvenik Bosne in Hercegovine, in da mora obuditi posebno pozornost že dejstvo samo, da se tako ugleden človek dotakne na javnem banketu kakoršenakoli političnega vprašanja. Tudi dr. Stadler sam bi bil moral to vedeti ter dobro premisliti pomen in važnost svojih besed, predno jih je izgovoril. Dotaknil se je vprašanja, ki stoji danes v prvi vrsti politične diskusije. Narodnopravni položaj Bosne je tako poseben, bodoči državnopravni položaj okupiranih pokrajin še tako nejasen, da celo tisti „gotovi posvetni faktorji“, v katerih delokrog spada ureditev tega vprašanja, ne bodo imeli lahkega dela, — kaj šele, da bi se reševalo tako vprašanje na banketih in katoliških shodih! — Pred dobrimi desetimi leti, ko je vse mislilo, da pride do vojne med Avstrijo in Rusijo, je iskala Rusija casus belli in skoro bi ga bila našla v postopanju Avstrije z okupiranima

deželama, ki ji nista bili darovani, temveč izročeni v upravljanje. Res je, da je od tistega trenutka, ko je bila podpisana berolinska pogodba, Bosna faktično del avstrijsko-ogrske monarhije, toda fikcija sultanove suverenitete je ostala nedotaknjena. Odstraniti je ne more dr. Stadler; to je stvar velesil, ki so podpisale berolinsko pogodbo in potem šele se bo mogel urediti tudi državnopravni položaj Bosne in Hercegovine. Lahko si je misliti, da bi besede tako visoko stoječe osebe, kakor je sarajevski nadškof, napravile neprijeten utis na nazaj, in da bi se jim polagala večja važnost, nego jo v resnici zaslužijo. Graja je bila izrečena, in pismo je bilo pisano po najvišjem naročilu, da se ublaži in odstrani ta morebitnine prijetni utis, ter da se razprše vse morda nastale sumnje o kakem solastnem postopanju Avstrije v bosenskem vprašanju.

Madžari so pozdravili to svarilo sarajevskemu nadškofu z velikim zadoščenjem, kljub temu, da za kako zadoščenje nimajo najmanjšega povoda. Stadler je bil posvarjen zaradi svoje nepremišljenosti. Predrzo pa je izvajati iz tega, da bi bila obsojena ideja združenja Bosne s Hrvatsko. Ta ideja je naravna in opravičena, in samo ob sebi je umevno, da kadar se uredi narodnopravni položaj okupiranih provincij, se državno-pravnega položaja ne bo moglo in ne bo smelo urediti drugače, kakor v hrvatskem smislu. Madžarski teženj se ne more smatrati resnim; če tudi se v zadnjem času sučejo peštanski žurnalisti in politiki nepostano okoli nezadovoljnih Mohamedancev, — dejstva ne morejo spraviti s svetá, da v Bosni ni niti jednega pristnega Madžara, in da bi tudi najhujša madjarizacijska politika ne opravila prav ničesar. Ob ureditvi državno-pravnega položaja pa se bo moralo ozirati na narod, ki je jeden najvažnejših izmed tistih „gotovih posvetnih faktorjev“, o katerih govori Schiesslovo pismo, in ozirati se bo moralo na historično pravo. In etnografija in zgodovina zahtevata zjedinjenje Bosne s Hrvatsko.

Madžari se sklicujejo zdaj na cesarjevo svarilo, ki ga razlagajo po svoje, ter zahtevajo od Kallaya in bosenskih oblastij, da spremene dosedanjo politično smer upravljanja. Očitajo namreč Kallayu, da je Hrvatom prijazen, in da podpira vsaj indirektno njihove težnje. Ne more se reči, da bi Kallay ne bil zaveden in zvest Madžar; to je dokazal ob neštetihih prilikah, a posebno s tem, da je v gospodarskem in trgovinskem oziru izročil Bosno skoro popolnoma madžarskim interesom. Ali kar je nemogoče, tega tudi Kallay ne more storiti; kjer ni Madžarov, tudi madjarizacije ne more biti. Če je uprava Hrvatom prijazna, tedaj je to samo njena naravna dolžnost. Ako bi puskusila resno s kako „spremembo politične smeri“ Hrvatom na škodo, tedaj bi doživela vse drugačen odpor, kakor ga doživlja zdaj od strani Madžarov in njihovih prijateljev.